

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Theophili Raynavdi, Ex Soc. Iesv. Erotemata De
Malis Ac Bonis Libris, Deque Ivsta Avt Inivsta, eorumdem
confixione**

Raynaud, Théophile

Lvgdvni, 1653

XVI. An Chymici libri, configendi?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11141

hoc non debent Doctores cessare à doctrina, & à Scriptura, sed potius simplices accendi sunt, ne ista audiant, quia non oportet eos sapere, plus quàm oportet, sed sapere ad sobrietatem, secundum conditionem suam.]

EROTEMA XVI.

An Chymici libri configendi?

386. **I**N hoc ordine librorum in se non malorum, sed noxiorum, recensendos non iniuria quis dixerit libros Chymicos, quatenus metallorum transmutationem tradunt. An Chemicos dictum oportuerit, quod Lælius Bisciola tom. 1. subsec. lib. 18. cap. 1. contendit, mitto quærere.

Alchymicum studium optimum; libros de eo, à confixione immunes esse oportere, quæ suadere videantur.

Esse autem doctrinam Chymicam ex se non malam, etiam qua ex parte spectat Chrysoptæiam, verior sententia fert, cum nihil videatur incommodi, admittere in naturæ ordine, vires idoneas ad transmutationem metalli vnius in alterum. Videtis S. Thomam 3. meteor. lect. 7. Ferneliurum 2. de abditis rerum causis c. 18. Guilandinum lib. de papyro. Delrium lib. 1. Mag. cap. 5. q. 8. sect. 2. & 3. Monétque Corduba lib. 1. quest. 17. §. 1. dicto 2. nihil possibili per Chymicos effectiõni veri auri, officere, decretum Ioannis XXII. quod negat posse facere rem de fide, defectu reuelationis diuinæ de ea re. Nec id re vera intendebat Pontifex; sed tantum volebat amouere fideles à vano studio, quod plerasque familias iam olim subuertit; siue re ipsa longo vsu, pertinaci eius exercitatio- ne possit effici aurum, siue non possit; quod permittitur disceptationi peritorum.

387. Posse autem re vera effici aurum interuentu Alchymix, atque ad eò libros de Alchymia non debere confixioni patere, probat fusissimè Robertus Vallensis cap. 1. operis de veritate, & antiquitate Artis chymica. Argumentatur autem partim ab autoritate sacra, partim ab humana omnis generis. Inter sacra testimonia profert primo loco Esdræ lib. 4. cap. 8. verbis illis. *Dicam autem coram te similitudinem Esdræ. Quomodo autem interrogabis terram, & dicet tibi, quoniam dabit terram multam, magis unde fit fœtile; paruum autem puluerem unde aurum fit.* Quam ille censet esse explicatissimam assertionem Alchymix. Addit Salomonem c. 38. (Iesum Sirach voluit dicere,) Ecclesiastici verbis illis. *Altissimus creauit de terra medicinam, & vir prudens non abhorrebit eam.* Item illa Dauidis Psalmo 12. *Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum ter, repurgatum septuplum.* quem locum duplici alia lectione illustrat. Prior est, *Eloquia Domini, eloquia munda, argentum igne examinatum in vase terreo purgatum septies.* Posterior verò est, huiusmodi.

modi. Verba Dei, verba pura, argentum in Aludele exustum, in terram, seu pulverem refusum septies. Est *Aludel* vox Arabica, latinè sonans *Sublimatorium*, aut vas, in quo fit sublimatio Chymica, de qua Geber. *lib. 2. cap. 43.* Quòd ergo sublimatione per ignem lentum facta, septiesque iterata, argentum quouis auro perfectius reddatur, inde David puritatem, & nitorem diuinæ legis supra quoduis vulgare aurum, expressit ea comparatione argenti, in Aludele per fusionem Chymicam repurgati, quo ipso, artificium Chymicum approbavit. Accedit suffragium sancti Ioannis Euangelistæ, quem Auicenna *lib. de Anima, dictione 1. cap. 7. ad finem*, & Vincent. Bellouac. *in speculo naturali*, numerant inter Alchymistas, & subscribit Adam de sancto Victore in Prosa de sancto hoc Euangelista, dicens de eo, *Cum gemmarum partes fractas solidasset, has distractas tribuit pauperibus: in exbaustrum fert thesaurum, qui de virgis fecit aurum, gemmas de lapidibus.* Vincentius Bellouac. *lib. 5. speculi natur.* Noëmo adscribit Chymicæ peritiam. In summa Autor de quo agimus, Robertus Vallensis, pro Alchymicæ veritate omnis generis Doctores, excerptis eorum locis, sed non semper signatis libris, præsertim Theologorum, adducit. E Theologis S. Augustinum, Albertum Magnum, S. Thomam, Scotum, Gulielmum Parisiensem, Adamum Victorinum, Vincentium Bellouacensem, Gasparem Contranum, Chrysogonum Polydorum. Ex Iurisperitis Ioannem Andream *in addit. ad Specul. rubr. de crimin. falsi. Oldrad. conf. 74. Panormitanum ad 5. Decretal. tit. de sacrileg. cap. 2.* Ex medicis Hippocratem *lib. 1. prognost. cap. 1.* Galenum *lib. 9. de simpl. c. de Conja*, Auicennam *lib. de mineralibus, & lib. de Anima dict. 1. cap. 12. & lib. 2. tractat. 1. cap. 4.* Abuhali *epist. de re tecta.* Razim. *lib. lumen luminum*, Haly *in lib. Elixiris. Dioscoridem lib. 3. cap. 115.* Arnaldum à Villanoua *in suo Testamento & cap. 3.* Rosarij. Valecium de Tharanta *lib. 5. pract. cap. de strangul. Petrum Aponensem differentia 59. littera P.* Ex Philosophis laudatores Alchymicæ adducit Hermetem Trismegistum, à quo Chymia dicta *Hermetica*, Aristotelem *lib. de secretis secretorum cap. 65.* Alexandrum Macedonem *in quadam epistola*, Plinium, Geberem *lib. 3. cap. 79.* Suidam, v. *χημεία*, Raymundum Lullum *libro Codicilli cap. 53.* Marsilium Ficinum *de vita calit. comp. cap. 3.* Ioannem Dastinum Anglum *lib. 1.* Bernardum Comitum Treuerum *lib. respons. ad Thom. de Bonon.* Ioannem Picum Mirandulanum *lib. de hom. dignit.* Ex Poëtis allegat Virgilium *ecloga 6.* memorantem mala Hesperidum, quem locum VVillicchius *ibi, in posterioribus scholiis*, de Alchymia accipit. Et adiungendus est locus sexti *Aeneidos* de ramo aureo. Magnam item partem figmentorum Poëticorum, Chymiam spectasse docet. Annectit denique idem Vallensis, longum syllabum Scriptorum, qui de Alchymia Arabicè, Græcè, & Latinè scripserunt. Hinc ille Autor satis superque firmatam putat Alchymicæ veritatem, ex quo apertè sequitur, libros de ea conscriptos, nequaquam patere confixioni.

Resolutio; Chymica quoad Chryſopæiam,
mera inertia.

388. Nihilominus Chymica, prout Chryſopæiam ſpectans, qualem hætenus tradiderunt, qui in eam incubuere ſpagyrici innumeri, & veteres, & recentiores, mera inertia eſt, vt dixit Gregorius *quaſt. 5. prologi artic. 2.* ad quamdam Aureoli confirmationem; id eſt, non habet rationem veræ artis, certis principiis nixæ, ſed aut eſt mera deceptio, aut ſi quid reuera aliquando efficit, fortuitò tantùm, & caſu efficit. Quod ſenſiſſe puto, qui Chymicam, & Chymicos libros, ſimpliciter improbant: cuiuſmodi eſt S. Thomas *in 2. d. 7. quaſt. 3. artic. 1. ad 3. & quaſt. 6. de potentia artic. 1. ad 18.* vt latè eum expendit Tabiena v. *Alchymia 2.* (refragante tamen Sylueſtro v. *Alchymia 3.*) Adhæſerunt ei S. Doctoris iudicio, Ægidius *quodlibeto 3. quaſt. 8.* Palac. *in 2. diſt. 7.* Agricola *lib. 5. de foſſil.* Buccaffer. *4. meteor. comment. 43.* Scalig. *exerc. 106. & 327.* Comitulus *3. reſponſ. quaſt. 33.* Pineda *4. de Salom. cap. 21.* Val. *2. 2. d. 6. quaſt. 13.* Pererius *8. Phyſic. cap. 1. quaſt. 7.* Quin etiam Cantiprat. *lib. 2. apum. cap. 21. num. 2.* relata narratione de reperto Romæ vaſe marmoreo aqua quadam repleto, quàm ex ſanguine, & carnibus Baſilici in modum aquæ roſacæ æſtuante cucumella expreſſam; caſu cùm effunderetur æri affuſam, pulcherrima auri ſpecie metallum illud imbuiffe dicebant; ſubiungit, aurum Chymicum, inde exiſtens, ſpecie tenus aurum eſſe, nec niſi adulterinum; ideòque Deum paſſum non eſſe, vt vir bonus marmorei illius vaſis inuentor, aquæ illius uſu inſiceretur; cùm primùm enim apparuit, effuſa eſt tanquam aqua communis, & inutilis. Sic ille Chymicam ſophiſticam cenſens, & indignam factu. Eſtque communis prudentium ſenſus, vt proinde meritò Genebrardus *in Pſalmum 11.* exhibilet Melanchtonem, qui huic vaniſſimæ vanitati præſidium conciliare tentauit ab illis verbis Pſaltis, *Eloquia Domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum, probatum terra, purgatum ſeptuplum;* quaſi argentum igne excoquere, & ſcoriis, ac fæcibus abiectis expurgare, idem ſit, quod Alchymiam facere.

Nec ſapientius Roberus Vallenſis *ſuprà* adductus, huic trahit medicinam de terra creatam, iuxta Siracidem, & puluerem vnde fit aurum, qui paruus præ terra vulgari, è qua ſinguntur vaſa; ac virgas auto commutatas à Sancto Ioanne Euangelifta, vt eſt in *gertiſ Abdia lib. 5.* Priora illa ineptiſſimè trahuntur ad Alchymiam. Hoc verò poſtremum, ſi re ipſa contigiffet, miraculo, non Alchymia eſſet adſcribendum. Itaque Alchymia caret diuino, & Sanctorum ſuffragio. Nec ſuffragium humanum quod præterea conglobabatur, re verè eam confirmat, prout eſt in uſu recepto, ſed ab omnibus verè ſapientibus exploditur, quorum longum ſyllabum iam dedi.

389. Tot ergo, & aliorum, quos prædicti referunt, ſapientiffimorum hominum iudicio, Chymica diſciplina, qualem à tanto tempore, à tam multis, multo ſtudio tradi videmus, eſt mera inanitas; nec hætenus niſi ad marſupiorum euacuationem profeciſſe deprehenditur, vt eleganter proſequitur Petrarca *lib. de remed. cap. 111.* & exemplis comprobatur apud Cardanum 10

de

de varietat. cap. 51. & apud Maiolum tom. 2. colloq. 5. Et ut aliquid quandoque casu potius, quàm arte efficeret in auri confectione, tamen vsus eius metalli, illicitus est, cum in medicina, tum in contractibus, tum in monetæ fabricatione, ut Petrus à Navarra lib. 3. de restit. cap. 2. à num. 66. rectè statuit, & Alchymista aurum suum, ut verum venditans, est infamis, ac indignus, qui testis munere fungatur, ut probat Petrus de Monchada in additionibus ad Crocum parte 4. de restit. num. 197.

Libri Chymici de Chrysopeia, quatenus configendi.

Hæc cum ita se habeant, omninò videtur affirmandum, libros Chymicos quatenus ad eam quam dixi metallorum confectionem porriguntur, configendos iure esse, ut inhibeantur graua damna, & fortunarum, & salutis animæ, quibus obnoxij passim sunt, qui libros huiusmodi peruolunt, semper discunt, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes, ut ludit S. Antoninus 3. p. tit. 8. cap. 4. initio. Multipliciter eisdem inuisit, & confixit, Raymundus Lullus locis signatis à Vadingho annali 3. anno 1315. num. 13. & 14. Suffragantur planè, qui curiosos illos libros, quos tanto numero, & pretio incensos proditur Actor. 19. interpretantur libros Chymicos, ut Mariana ibi, adducens, quod à Diocletiano in Ægypto factum prodit Suidas v. Diocletianus, & Oros. lib. 5. cap. 16. ac Paulus Diaconus in Diocletiani vita. Quamquam Diocletianus librorum Chymicorum vim ingentem flammis immisit, non tam quòd nocere lectoribus posse crederet, quàm ne prodesset; veritus Ægyptios ea lectione peruenturos ad auri veri confectionem, quæ genti ad seditiones pronissimæ, ac factiosissimæ, fieret rebellandi illecebra, quum toties exhausta ægrè quiesceret.

Cæterùm fuerunt sanè Ægyptij Chymicæ addicti, & eius primi inuentores, quod scribit Langius lib. 1. epistol. medic. in 53. At fabulosum est, quod addit, Pythagoram, ac Platonem ad eos adisse, ut hanc artem addiscerent. Fabulosius item, quod subdit, Hebræos Ægypto egressuros, aurea, & argentea vasa subripuisse dictos, quòd magnas opes arte Chymica comparassent, degentes in Ægypto. Pauci denique admittent, quod ait, figmentum pictorum de aureo vellere, ad libros Chymicos, exportatos ab Iasone, esse referendum: & δέρας quod Iason sustulit, non fuisse vellus qualecumque, sed librum, ut olim vsu receptum erat δέρας, idest, pellibus compactum, quo ars conficiendi auri conscripta habebatur. Ex nonnullis tamen aliis, eam velleris aurei interpretationem confirmat Hadrianus Iunius lib. 5. animaduersorum cap. 12. & Bisciola tom. 1. subsec. lib. 18. cap. 1. qui addit, Ioannem quoque Picum, & Liliū Giraldu, mala aurea Hesperidum ad Chymicam disciplinam rerulisse. Non annuet certè Fallopius in opere de re metallica, qui Chymicam artem non ante Mahumetanam sectam, docet exortam, sed à quodam Mahometis ex filia nepote primùm excogitatam, venerandis profectò natalibus miseræ disciplinæ.

391. Hæc dixerim de librorum Chymicorum confixione, iure, (vt sic dicam,) factibili. Nam hætenus quidem, nullos libros Chymicos iure positioo communi, esse veritæ lectionis, etiam post Extrauag. *Spondem*, Ioannis XXII. contra Alchymistas, rectè censuit Deltio *suprà quest. 4. conclus. 1.* quamuis iure naturæ aliter fortè statuendum esset, ne lectio huiusmodi librorum, (vti affolet,) lectores adedò capiat, vt exhauriat, coniciatque in morale fortunarum periculum, vnde innumera postea peccata progerminant. Quo ex capite, Chymicum studium, atque adedò libros, quoad priuatos, damnant Sanchez 2. *in Decalog. cap. 40. num. 51.* Penna 3. *part. directorij Inquisit. scholio 32.* & latè à Grafis p. 1. *decis. lib. 1. cap. 28. num. 27.* negans Chymicum pertinacem, esse sacramentaliter absoluendum. Ex quo sequitur, homini sic affecto, lectione Chymicorum librorum, quibus voluntas eius operis gliscat, obfirmereturque, iure naturæ interdici. Suppeteretque aliud caput ad simile interdictum, si contingeret, librum Chymicum desinere in Astrologiam illicitam, aut Necromantiam, quod frequens esse Chymistis, affirmat Cardinalis Vigerius *in decachordo, chorda 10. cap. 5.* Vide etiam Scaligerum *Exerc. 127.*

EROTEMA XVII.

Libri de argumentis inanibus, an damnandi.

192. **R**Efero in hanc seriem, libros de inutilibus argumentis conscriptos, quales sunt præter ceteros, quibus laudantur quædam illaudabilia, de quibus nos alibi cum de studiofitate, præter alia, de quibus Seneca *de breuitate vite, cap. 13.* & non pauca, quæ in eam rem addensæt Isocrates *in Helena encomio, initio.* Huiusmodi argumenta, Agellius *lib. 17. cap. 12. infames materias* vocat, & *inopinabiles.* Sic Phauorinus quartanam laudauit, & Therfitem Homericum. Podagram, & surditatem, adolescens apud Philostratum. Psainas vriticam, vt est apud Plinium *lib. 22. cap. 17.* Chrysippus brassicam, apud eundem *lib. 16. cap. 19.* Lucianus muscam, Psellus, & Calcagninus, pulicem; Isocrates Busiridem, Synesius caluitium, Erasmus Moriam, siue stultitiam, Picus Mirandula barbariem, Dusa, vmbra, Agrippa, Alinum, Turnerus ebrietatem; stercus aliqui apud Diuum Augustinum *lib. de vera Relig. cap. 42.* Hæc & alia huiusmodi *ματαιότηγεις* argumenta, (sic enim appellat Fabius *lib. 2. cap. 21.*) addensantur à Lælio Bisciola *tom. 2. horarum subsec. lib. 16. cap. 7.* nam etiam lectas à se opellas memorat de laudibus pestis, scabiei, pediculi, cimicis, & (quod æquè fatuum, ac impium est,) excommunicationis. Multa talia opera addensantem Leonem Allatum *lib. de Psellis pag. 75.* his pridem annotatis deprehendi. Gaspar item Dornauus, Theatrum suum iocosarium, aggestis huiusmodi lucubrationibus confecit.

Hos